

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету фінансів та обліку
Андрій КІЗИМА
«30» _____ 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
«30» _____ 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Навчально-наукового інституту
новітніх освітніх технологій
Святослав ПИТЕЛЬ
«30» _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
«ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 07 Управління та адміністрування
спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійна програма «Фінанси»

Кафедра фінансових технологій та банківського бізнесу

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Екзамен (семестр)
Денна	3	5	32	44	5	10	89	180	5
Заочна	3	5, 6	8	4	–	–	168	180	6

30.08.2024
[Signature]

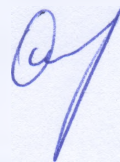
Тернопіль–2024

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 07 Управління та адміністрування 072 Фінанси, банківська справа та страхування, затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 9 від 15.06.2022 р.).

Робочу програму склала завідувач кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу, доктор економічних наук, професор Ольга КНЕЙСЛЕР.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу (протокол № 1 від 27.08.2024 р.).

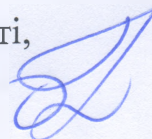
Завідувач кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу,
д-р екон. наук, професор

Ольга КНЕЙСЛЕР

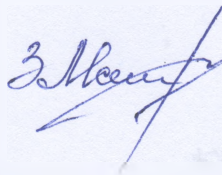
Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.

Голова групи забезпечення спеціальності,
д-р екон. наук, професор

Ольга КИРИЛЕНКО

Гарант ОПП,
д-р екон. наук, професор

Зоряна ЛОБОДИНА

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

1. Опис дисципліни «Фінансовий менеджмент»

Дисципліна – «Фінансовий менеджмент»	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 6	Галузь знань – 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни: обов'язкова Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 5	Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування	Рік підготовки: денна форма – 3 заочна форма – 3 Семестр: денна форма – 5 заочна форма – 5, 6
Кількість змістових модулів – 3	Освітньо-професійна програма «Фінанси»	Лекції: денна форма – 32 год заочна форма – 8 год Практичні заняття: денна форма – 44 год заочна форма – 4 год
Загальна кількість годин – 180 год.	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: денна форма – 89 год заочна форма – 168 год Тренінг: денна форма – 10 год Індивідуальна робота: денна форма – 5 год
Тижневих годин: денна форма – 12 год., з них аудиторних – 5 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Фінансовий менеджмент»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Дисципліна «Фінансовий менеджмент» спрямована на формування у студентів теоретичних знань та вироблення практичних навичок щодо управління грошовими потоками, власним й позичковим капіталом, необоротними та оборотними активами, прибутком, фінансовими ризиками, реальними й фінансовими інвестиціями підприємства, а також внутрішньфірмового фінансового прогнозування і планування, аналізу форм фінансової звітності, антикризового фінансового управління підприємством.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- з'ясувати сутність, цілі, завдання та функції фінансового менеджменту;
- навчити застосовувати методичний інструментарій управління фінансами підприємств;

- виробити навички управління вхідними та вихідними грошовими потоками на підприємстві;
- сформувати вміння застосовувати системний підхід до управління прибутком, інвестиціями, активами підприємства;
- оволодіти методикою визначення вартості капіталу підприємства та з'ясувати способи оптимізації його структури;
- виробити навички внутрішньофірмового фінансового прогнозування і планування;
- оволодіти методикою аналізу форм фінансової звітності,
- навчити оцінювати фінансові ризики та застосовувати інструменти антикризового управління підприємством.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Освітня компонента «Фінансовий менеджмент» пов'язана з освітніми компонентами: «Менеджмент», «Проектне фінансування», «Публічні фінанси», «Страхування», «Фінансовий ринок», «Теорія фінансів», «Митна справа».

2.5. Результати навчання.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т. ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т. ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

3. Програма навчальної дисципліни “Фінансовий менеджмент”.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні засади фінансового менеджменту.

Тема 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Сутність фінансового менеджменту. Функції фінансового менеджменту та їхнє значення. Фінансовий менеджмент як система управління фінансами підприємства. Необхідність і умови ефективності фінансового менеджменту.

Мета фінансового менеджменту. Основні завдання фінансового менеджменту. Значення максимізації прибутку і ринкової вартості підприємства для реалізації кінцевих інтересів його власників.

Стратегія і тактика фінансового менеджменту. Об'єкти і суб'єкти фінансового менеджменту. Механізм фінансового менеджменту. Місце фінансового менеджменту в організаційній структурі підприємств. Методи та засоби фінансового менеджменту.

Тема 2. СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Методологічні основи побудови системи забезпечення фінансового менеджменту. Організаційне забезпечення фінансового менеджменту. Характеристика моделі фінансової інфраструктури підприємства. Системи і методи внутрішнього фінансового контролю.

Інформаційне забезпечення фінансового менеджменту. Фінансова інформаційна база. Показники інформаційного забезпечення фінансового менеджменту. Зміст фінансової звітності. Загальні вимоги до інформаційного забезпечення фінансового менеджменту. Основні користувачі фінансової інформації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Стратегія і тактика управління грошовими потоками, капіталом, активами, прибутком, фінансовими ризиками, інвестиціями на підприємстві.

Тема 3. ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ГРОШЕЙ У ЧАСІ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ У ФІНАНСОВИХ РОЗРАХУНКАХ

Необхідність визначення вартості грошей у часі. Фактори, що впливають на зміну вартості грошей у часі. Вплив інфляції на зміну вартості грошей. Ризик і його вплив на зміну вартості грошей.

Нарахування простих і складних процентів.

Майбутня вартість грошей і її зміст. Поняття компаундування. Розрахунок майбутньої вартості грошей з урахуванням ануїтетів. Використання процентного фактора в розрахунках майбутньої вартості грошей.

Теперішня вартість грошей і її зміст. Поняття дисконтування та його застосування. Визначення суми дисконту. Визначення чистого дисконтного доходу. Розрахунок теперішньої вартості ануїтетів. Поточна вартість довічної ренти. Використання процентного фактора в розрахунках теперішньої вартості грошей.

Урахування фактора часу в розрахунках вартості облігацій та акцій.

Тема 4. УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ

Поняття грошового потоку. Значення грошових потоків у діяльності підприємства. Оптимізація грошових потоків. Види грошових потоків та їх класифікація. Принципи управління грошовими потоками. Складання Звіту про рух коштів.

Вхідні грошові потоки і їх характеристика. Зміст і завдання управління вхідними грошовими потоками. Управління грошовими потоками, пов'язаними з операційною діяльністю. Управління грошовими потоками, пов'язаними з фінансовими операціями.

Управління вихідними грошовими потоками. Зміст і завдання управління вихідними грошовими потоками. Перерахування коштів до бюджету і фондів соціального страхування. Погашення зобов'язань за кредитами та інших боргових зобов'язань.

Планування надходження й використання коштів. Розробка й застосування платіжного календаря.

Тема 5. ВАРТІСТЬ І ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ

Сутність капіталу підприємства. Класифікація капіталу. Визначення загальної потреби в капіталі. Фактори, що впливають на обсяг капіталу. Власний капітал і його формування. Зареєстрований капітал. Пайовий капітал. Резервний капітал. Нерозподілений прибуток. Управління формуванням власного капіталу.

Позичковий капітал. Довгострокові фінансові зобов'язання. Короткострокові фінансові зобов'язання. Кредиторська заборгованість. Управління позичковим капіталом. Управління кредиторською заборгованістю.

Вартість капіталу. Вартість капіталу як міра прибутковості. Норма капіталу. Базова концепція визначення вартості капіталу. Визначення вартості власного капіталу. Вартість акціонерного капіталу. Оцінка позикового капіталу. Оцінка загальної вартості капіталу. Інфляція та ринкова вартість капіталу. Розрахунок середньозваженої вартості капіталу. Фінансовий леверидж. Ефект фінансового левериджу.

Структура капіталу. Фактори, що впливають на структуру капіталу. Управління структурою капіталу. Оптимізація структури капіталу. Політика підприємства щодо структури капіталу. Вплив структури капіталу на вартість підприємства.

Тема 6. УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ

Склад і структура активів підприємства. Оцінка активів.

Зміст і завдання управління оборотними активами. Управління виробничими запасами. Управління дебіторською заборгованістю. Визначення оптимальної структури дебіторської заборгованості. Забезпечення ефективного контролю за рухом і своєчасним поверненням дебіторської заборгованості. Методи інкасації дебіторської заборгованості. Методи рефінансування дебіторської заборгованості. Управління коштами. Оптимізація залишку коштів підприємства.

Джерела формування оборотних активів підприємства та способи забезпечення їх оптимальної структури. Стратегія фінансування оборотних активів: агресивна модель, консервативна модель, компромісна модель.

Управління необоротними активами підприємства. Управління основними засобами та нематеріальними активами.

Тема 7. УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ

Зміст і завдання управління прибутком. Системний підхід до управління прибутком підприємства. Інформаційна база управління прибутком.

Управління прибутком від операційної діяльності. Формування прибутку від основної діяльності. Фактори, що впливають на формування прибутку. Зовнішні та внутрішні фактори. Управління формуванням собівартості. Розрахунок граничної виручки і граничних витрат. Аналіз беззбитковості. Розробка цінової політики та її оптимізація на підприємстві. Політика максимізації прибутку підприємства. Операційний леверидж.

Управління формуванням прибутку від іншої операційної діяльності. Формування прибутку від фінансових операцій.

Сутність і завдання управління розподілом прибутку. Фактори, що впливають на розподіл прибутку. Система оподаткування підприємств та її вплив на розподіл прибутку.

Управління використанням чистого прибутку. Аналіз використання прибутку. Формування нерозподіленого прибутку. Дивідендна політика.

Тема 8. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

Сутність фінансових ризиків та їх класифікація.

Основні види фінансових ризиків: валютний, депозитний, процентний, інфляційний, інвестиційний, кредитний. Фактори, що впливають на рівень фінансових ризиків. Визначення рівня ризику і його впливу на фінансовий стан підприємства.

Управління фінансовими ризиками. Прогнозування ймовірності настання фінансових ризиків підприємств.

Методи розрахунку ризиків. Економіко-статистичні методи оцінки рівня ризику. Експертні методи оцінки рівня ризику. Аналогові методи оцінки рівня ризику. Премія за ризик та порядок її визначення.

Способи уникнення та нейтралізації фінансових ризиків. Страхування ризиків. Хеджування ризиків. Використання механізмів диверсифікації.

Тема 9. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ

Сутність і класифікація інвестицій. Зміст і завдання управління інвестиціями. Види інвестицій. Формування інвестиційної політики.

Форми реальних інвестицій і особливості управління ними. Капітальні вкладення. Види інвестиційних проєктів і вимоги до їхньої розробки. Методи оцінки ефективності інвестиційних проєктів. Окупність капітальних вкладень та її розрахунок. Особливості управління інноваціями підприємств. Управління реалізацією реальних інвестиційних проєктів. Порядок розробки бюджету капітальних вкладень.

Управління джерелами фінансування капітальних вкладень. Амортизаційна політика підприємства. Інструменти довготермінового фінансування інвестицій. Визначення оптимальної структури джерел фінансування капіталовкладень.

Фінансові інвестиції підприємства. Управління фінансовими інвестиціями. Вкладання коштів у цінні папери. Розміщення коштів на депозитних рахунках. Портфель фінансових вкладень та принципи його формування. Методи оцінки інвестиційного портфеля з урахуванням ризику. Диверсифікація інвестиційного портфеля. Ризикові інвестиції (венчурний капітал).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Планування, фінансовий аналіз та антикризове управління у фінансовому менеджменті.

Тема 10. ВНУТРІШНЬОФІРМОВЕ ФІНАНСОВЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ

Фінансове прогнозування та планування в системі фінансового менеджменту. Цілі й завдання внутрішньофірмового фінансового прогнозування та планування.

Методи фінансового прогнозування та планування.

Бюджетування та його сутність. Види бюджетів. Складання бюджетів (кошторисів). Методика розрахунку основних фінансових показників бюджетів.

Оперативне фінансове планування як основа внутрішньофірмового фінансового контролю.

Тема 11. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ

Призначення й види фінансових звітів. Методи оцінки фінансових звітів. Склад, характеристика та зміст фінансової звітності підприємства згідно з положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Зміст і завдання аналізу фінансових звітів.

Баланс і його значення для аналізу фінансового стану підприємства. Аналіз динаміки і структури активу та пасиву балансу.

Аналіз Звіту про фінансові результати підприємства. Аналіз Звіту про рух грошових коштів. Критерії і методика оцінки незадовільної структури балансу підприємств.

Система показників фінансового стану підприємства та їх оцінка. Аналіз економічного потенціалу підприємства. Аналіз показників ліквідності та платоспроможності підприємства. Оцінка ліквідності балансу підприємства. Показники фінансової стійкості та стабільності підприємства і їх оцінка. Показники ринкової ділової активності підприємства.

Комплексний аналіз фінансового стану підприємства.

Аналіз Звіту про власний капітал.

Тема 12. АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Зміст та завдання антикризового фінансового управління підприємством.

Методи прогнозування банкрутства підприємства. Система попередження банкрутства і розробка комплексу запобіжних заходів.

Фінансова санація підприємства як елемент антикризового управління. Досудова санація. Санація за рішенням суду. Менеджмент санації підприємства, його функції та завдання.

Методи фінансування санації підприємства. Управління зовнішніми та внутрішніми джерелами фінансування санації.

Реструктуризація в системі антикризового фінансового управління підприємством та її організаційно-фінансове забезпечення.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни “Фінансовий менеджмент”

Денна форми навчання

Назва теми	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	СРС	Тренінг	ІРС	Контр. заходи
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. <i>Теоретичні засади фінансового менеджменту.</i>						
Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту	2	2	2	–	–	Поточне опитування
Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту	2	2	2			
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. <i>Стратегія і тактика управління грошовими потоками, капіталом, активами, прибутком, фінансовими ризиками, інвестиціями на підприємстві.</i>						
Тема 3. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках	2	4	8	5	3	Поточне опитування
Тема 4. Управління грошовими потоками	2	4	10			
Тема 5. Вартість і оптимізація структури капіталу	4	4	10			
Тема 6. Управління активами	4	4	10			
Тема 7. Управління прибутком	2	4	10			
Тема 8. Управління фінансовими ризиками	2	4	8			
Тема 9. Управління інвестиціями	2	4	8			
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. <i>Планування, фінансовий аналіз та антикризове управління у фінансовому менеджменті.</i>						
Тема 10. Внутрішньфірмове фінансове прогнозування та планування	2	4	8	5	2	Поточне опитування
Тема 11. Аналіз фінансових звітів	4	4	8			
Тема 12. Антикризове фінансове управління підприємством	4	4	5			
Разом	32	44	89	10	5	

Заочна форма навчання

Назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	СРС
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. <i>Теоретичні засади фінансового менеджменту.</i>			
Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту	–	–	12
Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту	–	–	12
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. <i>Стратегія і тактика управління грошовими потоками, капіталом, активами, прибутком, фінансовими ризиками, інвестиціями на підприємстві.</i>			
Тема 3. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках	1	–	14
Тема 4. Управління грошовими потоками	1	–	16
Тема 5. Вартість і оптимізація структури капіталу	1	2	16
Тема 6. Управління активами	1	2	18
Тема 7. Управління прибутком	1	–	14
Тема 8. Управління фінансовими ризиками	1	–	14
Тема 9. Управління інвестиціями	1	–	14
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. <i>Планування, фінансовий аналіз та антикризове управління у фінансовому менеджменті.</i>			
Тема 10. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування	1	–	12
Тема 11. Аналіз фінансових звітів	–	–	14
Тема 12. Антикризове фінансове управління підприємством	–	–	12
Разом	8	4	168

5. Тематика практичних занять з дисципліни «Фінансовий менеджмент»

денна форма навчання

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема 1: Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту.

Мета: засвоїти теоретичний базис щодо сутності, цілей, завдань і функцій фінансового менеджменту.

Питання для обговорення:

1. Необхідність, сутність, цілі та завдання фінансового менеджменту. Принципи фінансового менеджменту.
2. Суб'єкти та об'єкти фінансового менеджменту. Функції фінансового менеджменту.
3. Поняття механізму фінансового менеджменту, його елементи.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.

Тема 2: Система забезпечення фінансового менеджменту.

Мета: засвоїти теоретичні знання щодо функціонування системи забезпечення фінансового менеджменту.

Питання для обговорення:

1. Поняття організаційного забезпечення фінансового менеджменту, його структура.
2. Характеристика та вимоги до інформаційного забезпечення фінансового менеджменту. Користувачі фінансової інформації.
3. Внутрішній фінансовий контроль на підприємстві: зміст і значення.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3–4.

Тема 3: Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках.

Мета: навчитися розраховувати майбутню та теперішню вартість грошей.

Питання для обговорення:

1. Вартість грошей у часі, необхідність і значення у фінансовому менеджменті.
2. Розрахунок майбутньої вартості грошей. Компаундування, його практичне використання.
3. Розрахунок приведеної (теперішньої) вартості грошей. Дисконтування, його практичне використання.
4. Поняття анuitету (ренти). Звичайна та вексельна рента, їх майбутня і теперішня вартість.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5–6.

Тема 4: Управління грошовими потоками.

Мета: засвоїти знання щодо теоретичних засад управління грошовими потоками на підприємстві, а також застосовувати їх у практичній діяльності при здійсненні управління грошовими потоками.

Питання для обговорення:

1. Поняття грошових потоків, їх види та значення у діяльності підприємства.
2. Управління грошовими потоками на підприємстві: необхідність, зміст, завдання та принципи.
3. Вхідні та вихідні грошові потоки.
4. Етапи управління грошовими потоками на підприємстві.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7–8.

Тема 5: Вартість і оптимізація структури капіталу.

Мета: засвоїти теоретичні і практичні засади управління капіталом на підприємстві

Питання для обговорення:

1. Капітал підприємства, його сутність, класифікація та компоненти.
  - 1.1. Власний капітал підприємства, особливості його формування.
  - 1.2. Позичковий капітал підприємства, особливості його формування.
2. Визначення потреби в капіталі підприємства.
3. Вартість капіталу підприємства. Розрахунок вартості компонентів і середньозваженої вартості капіталу підприємства. Ефект фінансового левериджу.
4. Структура капіталу підприємства та її оптимізація.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9–10.**Тема 6: Управління активами.**

Мета: засвоїти теоретичний базис щодо здійснення управління активами на підприємстві, а також навчитися застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Питання для обговорення:

1. Активи підприємства, їх сутність і класифікація.
2. Структура активів підприємства.
3. Управління необоротними активами підприємства.
4. Управління оборотними активами підприємства.
5. Стратегія фінансування оборотних активів підприємств.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 11–12.**Тема 7: Управління прибутком.**

Мета: засвоїти теоретичні підвалини управління прибутком на підприємстві, а також навчитися застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Питання для обговорення:

1. Доходи та витрати підприємства, їхня сутність і класифікація.
2. Прибуток підприємства: сутність, значення та класифікація. Формування прибутку від операційної діяльності підприємства.
3. Зміст і завдання управління прибутком на підприємстві.
4. Операційний аналіз на підприємстві, його ключові елементи.
5. Управління розподілом та використанням прибутку підприємства.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 13–14.**Тема 8: Управління фінансовими ризиками.**

Мета: засвоїти теоретичні основи та практичні аспекти здійснення управління фінансовими ризиками на підприємстві.

Питання для обговорення:

1. Сутність фінансових ризиків підприємства, їх види.
2. Етапи управління фінансовими ризиками підприємства.
3. Статистичні методи оцінки фінансових ризиків підприємства.
4. Методи нейтралізації фінансових ризиків підприємства

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 15–16.**Тема 9: Управління інвестиціями.**

Мета: засвоїти теоретичні основи та практичні аспекти здійснення управління інвестиціями на підприємстві.

Питання для обговорення:

1. Сутність інвестицій підприємства, їх класифікація. Джерела та форми фінансування інвестицій.
2. Управління інвестиціями на підприємстві, його зміст і етапи.
3. Реальні інвестиції та особливості управління ними. Методи оцінки інвестиційних проєктів.

4. Управління фінансовими інвестиціями.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 17–18.

Тема 10: Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування.

Мета: вміти здійснювати фінансове планування і прогнозування на підприємстві, а також навчитися застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Питання для обговорення:

1. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування і планування: зміст, цілі та завдання.
2. Бюджетування на підприємстві, його зміст. Види бюджетів підприємства.
3. Оперативне фінансове планування на підприємстві

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 19–20.

Тема 11: Аналіз фінансових звітів.

Мета: вміти аналізувати фінансову звітність на підприємстві, а також здійснювати її формування.

Питання для обговорення:

1. Зміст, цілі та завдання аналізу фінансової звітності на підприємстві.
2. Аналіз балансу підприємства.
3. Аналіз звіту про фінансові результати підприємства.
4. Аналіз звіту про рух грошових коштів.
5. Аналіз звіту про власний капітал.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 21–22.

Тема 12: Антикризове фінансове управління підприємством.

Мета: засвоїти теоретичні основи антикризового фінансового управління на підприємстві, а також навчитися застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Питання для обговорення:

1. Поняття банкрутства підприємства, причини його виникнення.
2. Методи прогнозування банкрутства підприємства.
3. Фінансова санація підприємства. Методи фінансування санації підприємства.
4. Реструктуризація в системі антикризового фінансового управління підприємством та її організаційно-фінансове забезпечення.

заочна форма навчання

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема 5: Вартість і оптимізація структури капіталу.

Мета: засвоїти теоретичні і практичні засади управління капіталом на підприємстві

Питання для обговорення:

1. Капітал підприємства, його сутність, класифікація та компоненти.
  - 1.1. Власний капітал підприємства, особливості його формування.
  - 1.2. Позичковий капітал підприємства, особливості його формування.
2. Визначення потреби в капіталі підприємства.
3. Вартість капіталу підприємства. Розрахунок вартості компонентів і середньозваженої вартості капіталу підприємства. Ефект фінансового леввериджу.
4. Структура капіталу підприємства та її оптимізація.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.

Тема 6: Управління активами.

Мета: засвоїти теоретичний базис щодо здійснення управління активами на підприємстві, а також навчитися застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Питання для обговорення:

1. Активи підприємства, їх сутність і класифікація.
2. Структура активів підприємства.
3. Управління необоротними активами підприємства.
4. Управління оборотними активами підприємства.
5. Стратегія фінансування оборотних активів підприємств.

6. Тренінг з дисципліни «Фінансовий менеджмент»

Мета тренінгу з дисципліни «Фінансовий менеджмент» – систематизація, узагальнення, засвоєння та закріплення знань, отриманих на лекційних і практичних заняттях, формування у студентів практичних навичок для прийняття обґрунтованих фінансово-управлінських рішень, розвиток критичного мислення щодо фінансового планування, управління активами і пасивами, прибутком і рентабельністю, аналізу фінансових ризиків, оптимізації структури капіталу та ефективного використання фінансових ресурсів підприємства.

Успішне проходження тренінгу сприяє посиленню практичної спрямованості у підготовці фахівців за ступенем вищої освіти «бакалавр».

Проведення тренінгу дає змогу:

- забезпечити глибоке засвоєння теоретичних знань, отриманих у процесі вивчення дисципліни «Фінансовий менеджмент»;
- розвинути у студентів навички прийняття обґрунтованих фінансово-управлінських рішень на основі аналізу фінансових показників;
- формувати вміння використовувати теоретичні знання для вирішення конкретних прикладних завдань у сфері управління різними аспектами фінансової діяльності суб'єктів господарювання;
- сприяти розвитку здатності студентів інтерпретувати та пояснювати результати фінансового аналізу для формування ефективних управлінських рішень.

Організація і порядок проведення тренінгу

1. Вступна частина передбачає актуалізацію теми тренінгового заняття та структурування процесу його проведення; ознайомлення студентів з метою тренінгу, його завданнями, процедурою проведення, очікуваними результатами; представлення програми тренінгу.

2. Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою в колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття, формуванні робочих груп студентів, визначенні завдань та розподілі ролей; забезпечення учасників тренінгу роздатковим матеріалом.

3. Практична частина передбачає виконання тренінгових завдань у групах із використанням базових та інноваційних методів проведення тренінгу за визначеною темою (проблемою). Підготовка презентаційних матеріалів за результатами виконання тренінгового завдання.

4. Підведення підсумків передбачає презентацію практичної роботи в групах; обговорення результатів виконання завдань, обмін думками з проблематики теми тренінгу, підведення підсумків, оцінку результативності роботи в групах і досягнення поставлених цілей тренінгу.

Завдання тренінгу

1. На основі глосарію з дисципліни «Фінансовий менеджмент» скласти кросворд на 10–15 термінів.

Студенти академічної групи діляться на 2 підгрупи, кожна з яких складає власний кросворд. Після чого вони обмінюються складеними кросвордами для їх подальшого розв'язування.

2. Виконати завдання практичного спрямування.

Студенти академічної групи поділяються на підгрупи по 5–6 осіб для розв'язування набору із 7 задач і формулювання обґрунтованих висновків згідно з одержаними результатами розрахунків.

У підсумку відбувається представлення результатів обчислень, виявлення та обговорення можливих помилок, допущених при розв'язуванні задач, обмін думками з приводу рівня вичерпності й обґрунтованості висновків, зроблених кожною підгрупою на основі проведених обчислень.

На тренінг виносяться такі практичні завдання у формі задач:

ЗАДАЧА 1. У результаті реалізації проекту, який потребує інвестицій в обсязі 1600000 грн., передбачається одержання щорічного доходу в обсязі 300000 грн. упродовж 5 років (перший проект у таблиці). Визначити доцільність інвестицій, якщо коефіцієнт дисконтування дорівнює 15%. Застосувати метод розрахунку чистої теперішньої вартості. Порівняти отриманий результат зі значеннями за інвестиційними проектами 2–5, враховуючи умови, що згадані проекти реалізуються впродовж 5 років, на що потрібно той самий обсяг інвестицій. З інвестиційних проектів 1–5 вибрати доцільний.

Рік	Доходи, грн.				
	Проект 1	Проект 2	Проект 3	Проект 4	Проект 5
1	300000	0	200000	0	500000
2	300000	350000	300000	650000	500000
3	300000	550000	400000	450000	500000
4	300000	250000	500000	750000	500000
5	300000	750000	600000	550000	500000

ЗАДАЧА 2. Початкові інвестиції в проект А становлять 1100000 грн. Грошові потоки впродовж 5 років плануються такими: 1 р. – 300000 грн.; 2 р. – 400000 грн.; 3 р. – 200000 грн.; 4 р. – 400000 грн.; 5 р. – 500000 грн. (перший проект у таблиці). Ставка дисконту – 17%. Визначити коефіцієнт рентабельності інвестицій за проектом А, а також за проектами Б–Д, використовуючи додаткову інформацію в таблиці. З інвестиційних проектів А–Д вибрати доцільний.

Рік	Грошові потоки, грн.				
	Проект А	Проект Б	Проект В	Проект Г	Проект Д
1	300000	100000	0	350000	0
2	400000	200000	300000	450000	700000
3	200000	300000	500000	250000	400000
4	400000	400000	200000	450000	600000
5	500000	500000	400000	550000	500000

ЗАДАЧА 3. Підприємство планує здійснити інвестиції на початкову суму 450000 грн. Передбачається, що проект А забезпечить такі грошові потоки: 1 р. – 130000 грн.; 2 р. – 200000 грн.; 3 р. – 180000 грн.; 4 р. – 100000 грн. (перший проект у таблиці). Чи доцільно прийняти проект А, якщо необхідний період окупності інвестицій становить 3 роки? Розрахувати періоди окупності інвестицій для проектів Б–В, якщо відомі дані в таблиці. При чому необхідний період окупності інвестицій для проекту Б становить 2 роки, а проекту В – 2,5 роки. Початкова сума інвестицій однакова для всіх проектів. Який з проектів А–В доцільно прийняти?

Рік	Грошові потоки, грн.		
	Проект А	Проект Б	Проект В
1	130000	200000	250000
2	200000	250000	150000
3	180000	150000	50000
4	100000	100000	170000

ЗАДАЧА 4. Розрахувати ефект фінансового важеля за умов, коли обсяг власного капіталу підприємства дорівнює 3000 тис. грн., а позичкового капіталу – 1000 тис. грн. Вартість позичкового капіталу складає 15%. Економічна рентабельність активів – 26%. Зробити розрахунки ефекту фінансового важеля для варіантів, якщо: а) обсяг власного та позичкового капіталу дорівнюють 2000 тис. грн.; б) обсяг власного капіталу дорівнює 4000 тис. грн., а позичковий капітал відсутній. Обґрунтувати висновки.

ЗАДАЧА 5. Підприємство здійснило емісію облігацій номіналом 100 грн. Річний купон становить 14 грн., а рівень витрат на емісію – 2%. Через рік ринкова ціна облігації збільшилася на 50 грн., а річний купон не змінився. Визначити вартість капіталу від облігацій нової емісії та раніше випущених облігацій.

ЗАДАЧА 6. Підприємство здійснило емісію простих акцій з фіксованим темпом приросту дивідендів 4% на рік. Поточна ціна акції становить 75 грн., розмір дивіденду – 10 грн./акцію, витрати на емісію – 3%. Визначити вартість капіталу від нової емісії простих акцій.

ЗАДАЧА 7. Підприємство здійснило емісію привілейованих акцій. Поточна ціна акції становить 80 грн., привілейований дивіденд – 20 грн./акцію, витрати на емісію – 3%. Визначити вартість капіталу від нової емісії привілейованих акцій.

Підсумкова оцінка за тренінг визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання обох завдань тренінгу.

7. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів має на меті формування пізнавальної активності студентів, засвоєння ними основних умінь і навичок роботи з навчальними матеріалами, поглиблення та розширення вже набутих знань, підвищення рівня організованості студентів при вивченні дисципліни «Фінансовий менеджмент» тощо.

У процесі самостійної роботи студенти мають оволодіти вміннями та навичками

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи в бібліотеці з каталогами;
- роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- роботи з довідковою літературою;
- опрацювання статистичної інформації;
- підготовки презентацій дослідницьких проєктів і написання рефератів з проблематики фінансового менеджменту;
- розв'язування задач практичного спрямування.

Завдання для самостійної роботи

1. На основі вивчення тем 1–6 дисципліни «Фінансовий менеджмент» підготувати та презентувати самостійний дослідницький проєкт за однією із запропонованих нижче тем (за вибором студента, повторення тем у межах однієї академічної групи не дозволяється):

1. Наукова полеміка щодо необхідності, сутності та стратегічних цілей фінансового менеджменту суб'єктів господарювання.

2. Дискусійні питання щодо завдань і функціонального призначення фінансового менеджменту в сучасних умовах економіки.
3. Сучасні наукові підходи до трактування механізму фінансового менеджменту та його ключових компонентів.
4. Фінансова стратегія, політика та тактика підприємства в умовах сучасного бізнес-середовища.
5. Інноваційні тенденції у розвитку системи забезпечення фінансового менеджменту підприємств.
6. Сучасні організаційні моделі забезпечення фінансового менеджменту підприємств.
7. Модернізація інформаційного забезпечення фінансового менеджменту підприємств в умовах сучасних викликів та глобалізації.
8. Шляхи вдосконалення зовнішньої інформаційної бази фінансового менеджменту суб'єктів господарювання.
9. Модернізація внутрішньої інформаційної бази фінансового менеджменту суб'єктів господарювання.
10. Конфлікт інтересів користувачів фінансової інформації у системі сучасного фінансового менеджменту.
11. Теоретико-методичні підходи до визначення грошового потоку та його функціонального призначення в управлінні підприємством.
12. Наукова полеміка щодо значимості управління грошовими потоками у фінансово-господарській діяльності сучасного підприємства.
13. Методичні підходи та інструменти управління грошовими потоками підприємств.
14. Інноваційні підходи до управління грошовими потоками підприємства в умовах невизначеності та підвищеного ризику.
15. Особливості структури та формування грошових потоків підприємства в умовах сучасних викликів та ризиків.
16. Специфіка формування вхідних грошових потоків підприємства в умовах підвищеної ризиковості та нестабільності господарської діяльності.
17. Інноваційні підходи до управління вхідними грошовими потоками сучасних підприємств: перспективи та обмеження.
18. Сучасні науково-прикладні підходи до управління грошовими потоками від операційної діяльності підприємства.
19. Сучасні науково-прикладні підходи до управління грошовими потоками від фінансової діяльності підприємства.
20. Сучасні науково-прикладні підходи до управління грошовими потоками від інвестиційної діяльності підприємства.
21. Інновації в управлінні вихідними грошовими потоками підприємства.
22. Новітній інструментарій планування грошових потоків підприємства: методичні підходи та практичні аспекти.
23. Вдосконалення методичних підходів до аналізу звіту про рух грошових коштів підприємств.
24. Наукова значимість та подальший розвиток концепції часової оцінки вартості грошей.
25. Наукова полеміка щодо ідентифікації факторів, що впливають на зміну вартості грошей у часі.
26. Шляхи вдосконалення методики обчислення майбутньої вартості грошей.
27. Розвиток методики обчислення теперішньої (приведеної) вартості грошей.
28. Вдосконалення методики обчислення теперішньої та майбутньої вартості ануїтетів.
29. Дискусійні питання щодо сутності, призначення та структури активів підприємства.

30. Фінансова стратегія і політика управління активами підприємства в умовах сучасних економічних реалій.

31. Альтернативні підходи до управління оборотними активами підприємства: аналіз змісту та завдань.

32. Інноваційні рішення в управлінні виробничими запасами підприємства.

33. Концептуальні підходи до управління дебіторською заборгованістю підприємства та оптимізації її структури.

34. Сучасна прагматика управління коштами підприємства: новітні підходи та методи.

35. Альтернативні стратегії фінансування активів підприємства: оцінка ризиків та ефективності.

36. Сучасні методичні підходи до управління необоротними активами підприємства.

37. Аналіз наукових поглядів щодо трактування сутності та класифікації капіталу підприємства.

38. Фінансова стратегія та політика управління капіталом підприємства в сучасних умовах ведення бізнесу.

39. Сучасні методичні підходи до визначення потреби підприємства в капіталі.

40. Вартість капіталу підприємства та її вплив на ринкову вартість компанії.

41. Модерні наукові підходи до визначення сутності, компонентів, структури та вартості власного капіталу підприємства.

42. Сучасні наукові підходи до трактування сутності, компонентів, структури та вартості позичкового капіталу підприємства.

43. Власна назва теми, погоджена із викладачем.

II. На основі вивчення тем 7–12 дисципліни «Фінансовий менеджмент» підготувати реферат на одну із наведених нижче тем (за вибором студента, повторення тем у межах однієї академічної групи не дозволяється):

1. Механізм забезпечення ефективного управління прибутком підприємства: ключові елементи та інструменти.

2. Аналіз та оптимізація процесів управління формуванням прибутку підприємства.

3. Особливості управління формуванням прибутку від операційної діяльності підприємства: чинники та методи впливу.

4. Операційний аналіз на підприємстві: ідентифікація ключових елементів та оцінка їхнього впливу на фінансові результати.

5. Цінова політика підприємства: підходи до оптимізації та вплив на рентабельність.

6. Операційний леверидж: теоретичні аспекти, методика розрахунку та практичне застосування.

7. Управління формуванням прибутку від фінансової діяльності підприємства: аналіз стратегічних підходів.

8. Сучасна практика управління формуванням прибутку від інвестиційної діяльності підприємства.

9. Управління розподілом прибутку підприємства: зміст, завдання та стратегічні пріоритети.

10. Вплив податкової системи на розподіл прибутку підприємства.

11. Фінансова стратегія та політика розвитку підприємства через використання прибутку.

12. Дивіденди та дивідендна політика підприємства: сучасні підходи та їх вплив на фінансову стійкість.

13. Управління інвестиціями підприємства: визначення змісту та завдань.

14. Реальні інвестиції підприємства: особливості управління та оцінка ефективності.

15. Методи вибору, оцінки та ранжування підприємницьких проєктів за інвестиційною привабливістю.

16. Розробка капітального бюджету підприємства: теоретичні підходи та практичні аспекти.
17. Управління фінансовими інвестиціями підприємства: стратегії та ризики.
18. Формування інвестиційного портфеля підприємства: теорія, методи та практичні аспекти.
19. Фінансові ризики підприємства: сутність, класифікація та методи оцінки.
20. Чинники, що визначають рівень фінансових ризиків підприємства: аналітичний підхід.
21. Фінансова стратегія управління ризиками підприємства: політика запобігання та мінімізації загроз.
22. Сучасні методичні підходи до оцінки фінансових ризиків підприємства.
23. Аналіз ефективності інструментів уникнення фінансових ризиків підприємства.
24. Призначення та типологія фінансових звітів підприємства: проблеми стандартизації та аналізу.
25. Методика аналізу фінансових звітів підприємства: зміст, цілі та завдання.
26. Оцінка балансу підприємства як інструмент аналізу фінансового стану: методичні підходи та значення.
27. Оцінка рентабельності та прибутковості підприємства: економічний аналіз та управлінські рішення.
28. Показники майнового стану підприємства: характеристика, методи розрахунку та їх значення.
29. Фінансова стійкість і структура капіталу підприємства: аналітичні методи оцінки.
30. Показники ліквідності та платоспроможності підприємства: теоретичні засади та методика розрахунку.
31. Ділова активність підприємства: показники, методика оцінки та вплив на фінансові результати.
32. Внутрішньофірмове фінансове планування і прогнозування: цілі, завдання та методи реалізації.
33. Бюджетування на підприємстві: зміст, види бюджетів та їх роль у фінансовому менеджменті.
34. Типологія оперативних фінансових планів підприємства: зміст, структура та методи формування.
35. Фінансовий контроль та аудит на підприємстві: їх роль у забезпеченні ефективного фінансового управління.
36. Антикризове фінансове управління підприємством: завдання та підходи до реалізації.
37. Прогнозування банкрутства як елемент антикризового управління підприємством: методи та інструменти.
38. Зарубіжні методики прогнозування ймовірності банкрутства підприємств: порівняльний аналіз.
39. Вітчизняні методики оцінки ступеня загрози банкрутства підприємств: переваги та обмеження.
40. Система випереджувального реагування на загрозу банкрутства підприємства.
41. Реструктуризація як інструмент антикризового управління підприємством.
42. Реорганізація підприємства в системі антикризового управління: теоретичні та прикладні засади.
43. Фінансова санація підприємства: зміст, завдання та ефективність заходів.
44. Фінансовий менеджмент у контексті корпоративного управління: сучасні стратегічні аспекти та виклики.
45. Реорганізація підприємства через укрупнення: злиття, поглинання та приєднання як способи подолання фінансової кризи.

46. Реорганізація підприємства шляхом розукрупнення у контексті фінансового оздоровлення: переваги та можливі ризики.

47. Власна назва теми, погоджена із викладачем.

III. Розв'язати набір задач практичного спрямування (вибір варіанту здійснюється залежно від першої літери прізвища студента).

Варіант 1

Виконують студенти, прізвища яких починаються на літери А, М, Б, В, О, Г.

ЗАДАЧА 1. Підприємцю пропонують: I варіант – одразу отримати 50000 грн через 5 років; II варіант – отримувати по 8000 грн щороку протягом 5 років на умовах вексельної ренти; III варіант – отримувати по 8000 грн щороку протягом 5 років на умовах звичайної ренти. Ставка дисконту – 18 %. При розрахунках застосовувати складні відсотки. Який з варіантів необхідно прийняти? Зробити відповідні висновки.

ЗАДАЧА 2. Проект потребує інвестицій у розмірі 25 тис. грн і передбачає одержання доходу в обсязі 7 тис. грн. протягом 5 років. Визначити доцільність інвестування, якщо ставка дисконту – 10 %. Яким буде індекс рентабельності проекту? Зробити відповідні висновки.

ЗАДАЧА 3. Визначити вартість боргових зобов'язань підприємства, що сформовані за рахунок таких джерел:

- а) довгостроковий банківський кредит – 100 тис. грн за ставкою 17 % річних;
  - б) короткостроковий банківський кредит – 300 тис. грн за ставкою 20 % річних;
  - в) раніше випущені облігації обсягом 15 тис. шт. Ринкова ціна облігації – 30 грн, купон – 6 грн;
  - г) облігації нової емісії обсягом 10 тис. шт. Номінал облігації – 30 грн, купон – 5 грн, витрати на випуск – 3 % номіналу.
- Зробити відповідні висновки.

Варіант 2

Виконують студенти, прізвища яких починаються на літери Д, Р, Е, Є, Т, Ж.

ЗАДАЧА 1. Підприємець має у своєму розпорядженні 10000 грн. Є такі варіанти вкладення коштів на умовах простого відсотка:

- I варіант – на квартал під 20 % річних (точний спосіб нарахування відсотків);
- II варіант – на півроку під 16 % річних (приблизний спосіб нарахування відсотків);
- III варіант – на рік під 14 % річних.

Рік високосний. Термін вкладення починається з 1 січня. Розрахувати майбутню вартість для кожного варіанта вкладення коштів. За якої ставки відсотка сума вкладу подвоїться через 3 роки? Зробити відповідні висновки.

ЗАДАЧА 2. Керівництво підприємства прогнозує збільшити виручку від реалізації продукції на 15%. Поточна виручка від реалізації продукції – 850 тис. грн. Змінні витрати становлять 62 % від обсягу виручки, а постійні витрати складають 16 % від обсягу змінних витрат. Обчислити суму прибутку, яку отримає підприємство в поточному періоді, а також суму прибутку, яка відповідатиме новому обсягу виручки традиційним способом і за допомогою виробничого важеля. Яким буде прибуток, якщо постійні витрати зростуть на 5 %? Зробити відповідні висновки.

ЗАДАЧА 3. Власний капітал підприємства сформований за рахунок:

- а) 10 тис. шт. привілейованих акцій. Ринкова ціна – 100 грн, дивіденд – 13 грн/акцію;
- б) 15 тис. шт. звичайних акцій. Ринкова ціна – 90 грн., звичайний дивіденд – 15 грн/акцію. Очікуваний приріст дивідендів – 2 %.
- в) 5 тис. шт. звичайних акцій нової емісії. Номінал – 90 грн., запланований дивіденд – 16 грн/акцію. Приріст дивідендів – 2 %, витрати на випуск – 3 % номіналу.

Розрахувати середньозважену вартість власного капіталу підприємства. Зробити відповідні висновки.

Варіант 3

Виконують студенти, прізвища яких починаються на літери Щ, Ї, Ц, З, Ф, І.

ЗАДАЧА 1. Підприємство має можливість придбати обладнання за рахунок банківського кредиту. Вартість обладнання – 250 тис. грн. Банк погоджується видати кредит на 5 років у розрахунку 23 % річних. Позика погашається рівними частинами. Розрахувати грошовий потік підприємства за кожен рік використання кредиту. Розрахунки здійснити в таблиці. Зробити відповідні висновки.

ЗАДАЧА 2. Визначити найбільш прийнятний варіант вкладення коштів у інвестиційні проекти за результатами розрахунку періоду окупності інвестицій за таких умов:

- 1) теперішня вартість надходжень від реалізації проекту А – 8800 тис. грн, проекту Б – 8200 тис. грн;
- 2) період експлуатації проекту А – 2 роки, проекту Б – 4 роки;
- 3) Обсяг початкових інвестицій для проекту А – 7000 тис. грн, для проекту Б – 6700 тис. грн. Зробити відповідні висновки.

ЗАДАЧА 3. Позичковий капітал підприємства сформований з таких джерел:

- 1) раніше випущені облігації обсягом 1000 шт. Ринкова ціна облігації – 100 грн, купон – 12 грн;
- 2) облігації нової емісії обсягом 2000 шт. Номінал облігації – 100 грн., купон – 14 грн. Витрати на випуск – 3 % номіналу.

Розрахувати середньозважену вартість позичкового капіталу підприємства. Зробити відповідні висновки.

Варіант 4

Виконують студенти, прізвища яких починаються на літери Й, Ч, Л, Н, П, С.

ЗАДАЧА 1. Підприємство планує інвестувати 100 тис. грн. Вартість капіталу підприємства – 18 % річних. Розглядаються три інвестиційні проекти (див. таблицю).

Роки реалізації проекту	Річні чисті грошові потоки за проектами		
	№ 1	№ 2	№ 3
I	-55000	-42000	-38000
II	23000	30000	28000
III	48000	55000	36000
IV	45000	33000	33000
V	30000	19000	28000

Скласти план оптимального розміщення інвестицій (можливе поєднання проектів). Зробити відповідні висновки.

ЗАДАЧА 2. Надати рекомендації щодо вибору структури капіталу підприємства, якщо можливі такі варіанти (див. таблицю).

Показники	Структура капіталу, ціна складових, %						
	1	2	3	4	5	6	7
Власний капітал	40	50	60	70	80	90	100
Залучений капітал	60	50	40	30	20	10	0
Ціна власного капіталу	9,0	11,4	12,5	13,1	14,8	15,6	17,0
Ціна залученого капіталу	38,0	35,0	33,0	30,0	28,0	24,0	–

Зробити відповідні висновки.

ЗАДАЧА 3. Скласти звіт про рух грошових потоків загалом по підприємству та в розрізі видів діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова). Вихідні дані:

1. Інвестиції в цінні папери інших компаній – 70 тис. грн.

2. Чистий прибуток – 980 тис. грн.
  3. Випуск простих акцій – 400 тис. грн.
  4. Виплата дивідендів – 40 тис. грн.
  5. Амортизаційні відрахування – 20 тис. грн.
  6. Купівля обладнання – 630 тис. грн.
  7. Випуск облігацій – 100 тис. грн.
  8. Продаж нерухомості – 200 тис. грн.
  9. Платежі за довгостроковою іпотекою – 160 тис. грн.
- Зробити відповідні висновки.

Варіант 5

Виконують студенти, прізвища яких починаються на літери Ш, Я, К, У, Х, Ю.

ЗАДАЧА 1. Підприємцю пропонують вкласти 100000 грн на 5 років під такі відсотки:

- I варіант – 17 % річних (при умові нарахування відсотків раз на рік);
- II варіант – 15 % річних (при умові нарахування відсотків раз на півроку);
- III варіант – 13 % річних (при умові нарахування відсотків раз на квартал).

При розрахунках застосовують складні відсотки. Який з варіантів вкладення коштів найкращий? Зробити відповідні висновки.

ЗАДАЧА 2. Собівартість продукції – 70 % ціни реалізації. Рахунки оплачуються через 60 днів з дня відвантаження продукції. За місяць виробляється і відвантажується продукції на суму 300 тис. грн. Яку суму обігових коштів за рахунок кредиту потрібно залучити підприємству для безперебійного виробництва протягом 2 місяців. Як це вплине на собівартість продукції, якщо банк пропонує кредит під 18 % річних? Зробити відповідні висновки.

ЗАДАЧА 3. Підприємство планує в наступному році одержати доходи з відповідною ймовірністю (див. таблицю).

Оцінка можливого результату	Запланований дохід, тис. грн.	Значення ймовірності
Проект А		
Песимістична	200	0,25
Стримана	350	0,50
Оптимістична	450	0,25
Проект Б		
Песимістична	125	0,30
Стримана	325	0,55
Оптимістична	550	0,15

Розрахувати сподіваний дохід, дисперсію, середньоквадратичне відхилення і коефіцієнт варіації для кожного проєкту. Зробити висновки щодо доцільності реалізації одного з проєктів.

Загальні вимоги до оформлення результатів виконаних завдань самостійної роботи: шрифт – Times New Roman; розмір шрифту – 14 кегель; інтервал між рядками – півтора; абзац – 12,5 мм, поля: верхнє і нижнє – 20 мм, лівє – 25 мм, правє – 15 мм; нумерація сторінок – у правому верхньому куті; обсяг для:

- реферату – 10-15 сторінок друкованого тексту;
- презентації результатів дослідницького проєкту – 15–20 слайдів у форматі PowerPoint;
- розв'язків задач з обґрунтуванням відповідних висновків – довільний.

При оцінці результатів самостійної роботи враховуються: глибина та всебічність розкриття змісту кожного завдання; рівень володіння навчальним матеріалом, винесеним на самостійну роботу; самостійність, аргументованість, оригінальність викладу самостійно

опрацьованого матеріалу й вирішення проблеми; відображення власної позиції; правильність проведених обчислень і рівень обґрунтованості висновків, зроблених за результатами розрахунків.

Підсумкова оцінка за самостійну роботу визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання всіх завдань самостійної роботи. Максимальна кількість балів за завдання самостійної роботи становить 100 балів.

8. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота, індивідуальна робота, робота у групах, метод опитування, тестування, ситуативне моделювання, реферування, есе, підготовка і презентація дослідницьких проєктів.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання.

У процесі вивчення дисципліни «Фінансовий менеджмент» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування, розв'язування задач;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання роботи студентів під час тренінгу;
- оцінювання результатів самостійної роботи студентів;
- наукова дискусія;
- інші види індивідуальних і групових завдань;
- екзамен.

10. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

11. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “Фінансовий менеджмент” визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10%	10%	10%	10%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Підсумкова оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (кожен здобувач має бути оцінений не рідше як раз на два заняття)	Модульна робота за темами 1–6	Підсумкова оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (кожен здобувач має бути оцінений не рідше як раз на два заняття)	Модульна робота за темами 7–12	Підсумкова оцінка за тренінг визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час тренінгу	Підсумкова оцінка за самостійну роботу визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання двох завдань самостійної роботи	1 Тестові завдання (5 тестів по 5 балів за тест) – макс. 25 балів. 2. Теоретичне питання 1 – макс. 25 балів. 3. Теоретичне питання 2 – макс. 25 балів. 4. Задача – макс. 25 балів

Критерії оцінювання роботи на практичному занятті

Здобувач вищої освіти на практичному занятті може отримати максимум 100 балів за шкалою:

90–100 балів ставиться за таких умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань, дає повну, аргументовану, послідовну й обґрунтовану відповідь, що супроводжується правильними прикладами, на підтвердження власних думок, здійснює аналіз і формулює висновки, вільно послуговується термінологією у сфері фінансового менеджменту;
- розв'язує задачі, вирішує практичні та ситуаційні завдання, досконало володіє навиками користування фінансовою звітністю підприємства та її ґрунтового аналітичного опрацювання.

75–89 балів ставиться за таких умов:

- студент доволі активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, достатньо повний, обґрунтований виклад навчального матеріалу, але при додаткових контрольних запитаннях, які ставить викладач, не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;
- розв'язує задачі, вирішує практичні та ситуаційні завдання лише з певною допомогою викладача чи колег, вміє користуватися фінансовою звітністю підприємства.

60–74 бали ставиться за таких умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- загалом виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

35–59 балів ставиться за таких умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після підказок викладача;
- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і поверхнево її розуміє;

- викладає матеріал не достатньо зв'язно і без логічної послідовності.

0–34 бали ставиться за таких умов:

- студент фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) викладає початковий матеріал, припускаючись при цьому суттєвих неточностей і помилок, які не виправляє навіть при підказках викладача;

- виявляє нерозуміння змісту теоретичних питань і практичних завдань і, як наслідок цього – демонструє повну відсутність навичок як в аналізі явищ, так і в подальшому виконанні практичних завдань.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ (сума балів за всі види навчальної діяльності в межах модуля)	За національною шкалою	За шкалою ЄКТС
90–100	“Відмінно”	A (відмінно)
85–89	“Добре”	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	“Задовільно”	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	“Незадовільно”	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
01–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ з/п	Найменування	Номер теми
1.	Технічне забезпечення: мультимедійний проектор, ноутбук, проєкційний екран.	1–12
2.	Базове програмне забезпечення: ОС Windows. Стандартне програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office (Word, Excel, PowerPoint, Microsoft Visio). Телекомунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Viber тощо).	1–12
3.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності).	1–12
4.	Комунікаційне програмне забезпечення Zoom для проведення занять в режимі on-line (за необхідності).	1–12
5.	Форми фінансової звітності.	4–12

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Аранчій В. І., Томілін О. О., Дорогань-Писаренко Л. О. Фінансовий менеджмент : навч. посібник. РВВ ПДАУ, 2021. 300 с.
- 2.
3. Бечко П., Непочатенко О., Гузар Б. та ін. Фінансовий менеджмент: підруч. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 496 с.
4. Вахович І. М. Фінансовий менеджмент: магістерський курс : навч. посіб. 3-те вид., змінене і доп. Луцьк : Надстир'я, 2023. 640 с.
5. Верланов Ю. Ю. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. Вид. 2-ге. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 336 с.
6. Волш Кіаран. Ключові показники менеджменту. 100+ фінансових коефіцієнтів для ефективного управління компанією / пер. з англ. Ярослав Вішталюк, за наук. ред. Михайла Колісника. К. : Наш Формат, 2023. 428 с. : іл.
7. Гаватюк Л. С., Сокровольська Н. Я., Корбутяк А. Г., Юрій Е. О. Управління фінансовими активами: навч. посіб. Чернівці : Рута, 2019. 160 с.
8. Гайбура Ю. А. Аналітичний інструментарій управління фінансовими результатами підприємства в умовах кризи. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/105.pdf
9. Далик В., Rawlowski G., Кондратюк С., Формазюк О., Головатий О.-М. Теоретико-методичні засади використання контрактного підходу в системі організації фінансового менеджменту на підприємствах ІТ-сектору. *Академічні візії*. 2023. № 16. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/167>
10. Джерелейко С. Інструментарій покращення фінансових результатів у системі зміцнення економічної безпеки підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 6. Т. 1. С. 67–74. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/01/2022-312-61-10.pdf>
11. Жигалкевич Ж. М., Кам'янська О. В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 214 с.
12. Журавльова І. Фінансовий менеджменту у сучасному вимірі. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2023. Вип. 4. С. 188–204.
13. Журавльова Т. О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 42–45.
14. Заваденко О., Колоша В. Перспективи впровадження принципів управління, характерних для великих компаній з метою покращення фінансових показників діяльності в малому бізнесі. *Via Económica*. 2024. № 5. С. 42–47 URL: <https://doi.org/10.32782/2786-8559/2024-5-6>
15. Захарова Н. Фінансовий менеджмент та його особливості в умовах воєнного стану. *Економічні горизонти*. 2023. №4 (26). С. 38–47.
16. Іваненко В. О., Скриннік В. І., Лукашевич Ю. Л. Фінансовий менеджмент у готельно-ресторанній справі: проблеми та перспективи. *Академічні візії*. 2024. № 31. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1097>
17. Іванченкова Л. В., Степаненко С. В., Євтушевська О. О. Фінансовий і податковий менеджмент у системі управління підприємством. *Бізнес Інформ*. 2022. № 4. С. 125–129.
18. Кальченко О., Шишкіна О., Данилович В. Фінансова звітність як інструмент фінансового менеджменту. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2024. № 1(37). С. 288–300 URL: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-1\(37\)-288-300](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-1(37)-288-300)
19. Карашенко В., Рибіцький О. Ефективне управління фінансовими ресурсами у сільськогосподарських підприємствах. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-139>

20. Кнейслер О. В., Квасовський О. Р., Костецький В. В. Концептуалізація трансфертного ціноутворення як мультифункціонального інструменту фінансового менеджменту складно організованих та інтегрованих підприємницьких структур. *Світ фінансів*. 2024. № 1(78). С. 8–26.
21. Коваль Н., Ткачук Л., Панасенко І. Стратегії фінансового менеджменту в умовах непередбачених коливань фінансового ринку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62 URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-68>
22. Ковальов В., Асташов Д.. Процес формування та напрями оптимізації структури фінансових ресурсів суб'єкта господарювання. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. № 20. С. 199–207 URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.23>
23. Костирко Л.А. Вартісно-орієнтоване управління фінансами підприємств : [навч. посібник] / Л.А. Костирко, О.О. Терещенко, Р.О. Костирко, О.О. Середа. Северодонецьк : вид-во СНУ ім. В.Даля. 2019. 405 с.
24. Круш П. В. Капітал, основні та оборотні засоби підприємства: навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2018. 328 с.
25. Кудласько С., Романенко Є., Чорна Н. Методико-прикладні положення фінансового менеджменту реалізації стратегії інноваційно-технологічної модернізації бізнесу. *Modeling the development of the economic systems*. 2024. № 2 URL: С. 203–208 <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-12-26>
26. Кудласько С., Юрєв Б. Збалансована система критеріїв та показників фінансового менеджменту інноваційно-технологічно активних підприємств. *Development Service Industry Management*. 2024. № 2. 221–226 URL: [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-6\(34\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-6(34))
27. Курков М. С. Модель системи управління фінансами підприємств засобами штучного інтелекту. *Причорноморські економічні студії*. 2020. № 52/2. С. 147–153.
28. Лановська Г. І., Багацька К. В., Касьянова А. О. Управління вартістю підприємства. Практикум. Київ : КНТЕУ. 2020. 28 с.
29. Лопатовська О., Бомок А. Можливості застосування зарубіжного досвіду у процесі управління фінансовими ресурсами вітчизняних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2024, № 1. С. 88–91.
30. Мних Є. В. Аналіз і контроль в системі управління капіталом підприємства: навч. посіб. Київ : КНТЕУ. 2019. 232 с.
31. Молодик М. Концептуальні засади управління фінансовими потоками в сучасних логістичних системах. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-29>
32. Непочатенко О. О., Пташник С. А. Фінансовий менеджмент як необхідна складова ефективної системи управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2021. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9168>
33. Нестерова С. Фінансовий менеджмент : практикум. Київ : Кондор, 2019. 280 с.
34. Нечипоренко А., Костікова К. Адаптація зарубіжних практик фінансового ризик-менеджменту до діяльності українських підприємств. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2023. № 1(11), 46-58. URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/180>
35. Нікольчук Ю. Фінансовий менеджмент під час війни. *Modeling the development of the economic systems*. 2024. №2. 215–223 URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-12-28>
36. Нікольчук Ю., Драч А. Фінансовий механізм управління активами підприємства. *Трансформаційна економіка*. 2024. №2(07) С. 63-70. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-7-11>
37. Олійник О. О. Грошові і фінансові потоки в системі фінансового менеджменту підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 13-14. С. 32–37.

38. Основи фінансового менеджменту. Конспект лекцій з дисципліни «Основи фінансового менеджменту» для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент» / Уклад.: проф. І. А. Федоренко, проф. Н. О. Власова, ст. викл. А. Б. Макаренко. Харків : НТУ «ХП», 2021. 135 с. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/54043/1/Book_2021_Makarenko_Osnovy_finansovoho_menedzhmentu.pdf
39. Пазинич В. І., Шулежко А. В. Фінансовий менеджмент : підруч. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 408 с.
40. Підлипна Р., Підлипний Ю., Індус К. Використання статистичних методів у фінансовому менеджменті для оптимізації прийняття управлінських рішень. *Молодий вчений*. 2024. № 4(128) С. 215–220 URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-4-128-27>
41. Решетник Н. І., Насікан Н. І., Клименко О. М., Світлична К. С., Сусллова Т. О. Стратегічний фінансовий менеджмент у діяльності корпорацій. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2021. № 2(37). С. 134–141.
42. Роганова Г. О., Котлярова М. А. Аналіз та оптимізація структури капіталу підприємства. *«Modern Economics»*. 2021. № 27. С. 166-175. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/27-2021/rohanova.pdf>
43. Стецюк П. А. Інформаційне забезпечення управління фінансовими ресурсами підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2024. № 2(45). С. 48–55.
44. Фінансовий менеджмент : навч. посібник / Скаско О. І., Майор О. В. [та ін.]. Львів : Растр-7. 2018. 410 с.
45. Фінансовий менеджмент : підручник / А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк, М. Д. Білик та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. Київ : КНЕУ. 2017. 534 с.
46. Фінансовий менеджмент : підручник / Д. І. Дема, Л. М. Дорохова, О. М. Віленчук [та ін.]. Житомир : ЖНАЕУ. 2018. 320 с.
47. Фінансовий менеджмент : підручник / О. О. Кнейслер, О. Р. Квасовський, О. Ю. Ніпіаліді; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. В. Кнейслер. Тернопіль : Вид-во «Економічна думка». 2018. 478 с.
48. Фінансовий менеджмент : підручник. За ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки; [М. І. Крупка, О. М. Ковалюк, В. М. Коваленко та ін.]. Львів : ЛНУ імені Івана Франка. 2019. 440 с.
49. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Національний банк України, Українська академія банківської справи Національного банку України; заг. ред.: І. О. Школьник, В. М. Кремень. Київ : Центр учбової літератури, 2018.
50. Хома Д. М., Лопатовський В. Г., Матюх С. А. Концептуальний базис фінансового менеджменту в сфері забезпечення економічної безпеки підприємства. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Т. 7. № 4. С. 145–152. URL: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/ujae_2022_r04_a21.pdf
51. Чубук Л. П., Яценко О. В., Овандер Н. Л. Вплив цифрової економіки на зміну моделей бізнесу та фінансового управління: інституціоналізація цифрових трансформацій. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2024. №1(44). С. 58–64 URL: [DOI: 10.31673/2415-8089.2024.010008](https://doi.org/10.31673/2415-8089.2024.010008)
52. Шевченко Н. В., Мельник С. І. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.
53. Школьник І. О. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2019. 488 с.
54. Ясинська Д. В., Добровольська О. В. Сучасна парадигма діагностики фінансового стану підприємства в період кризи. *Економічний простір*. 2021. № 166. С. 81–84.

55. Alan C. Shapiro, Paul Hanouna (2019). Multinational Financial Management, 11-th Edition. URL: <https://www.wiley.com/en-us/Multinational+Financial+Management%2C+11th+Edition-p-9781119559900>
56. Don M. Chance (2019). Financial risk management: an enduser perspective. World Scientific Books, World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd. URL: <https://www.amazon.com/Financial-Risk-Management-End-Users/dp/9811202672>
57. Erasmo Giambona, John R. Graham, Campbell R. Harvey, Gordon M. Bodnar (2018). The Theory and Practice of Corporate Risk Management: Evidence from the Field. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/fima.12232>
58. Titman S., Martin T., Keown A., Martin J. (2018). Financial management: principles and applications. 13-th ed. Melbourne: Pearson Australia. 719 p.
59. What is Financial Management? Its Nature, Scope and Significance. URL: <https://emeritus.org/in/learn/what-is-financial-management/>
60. What Is A Financial Management System? URL: <https://www.oracle.com/erp/financials/what-is-financial-management-system/>